

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
KHOA LUẬT

NGUYỄN THỊ THU HƯƠNG

**THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ VIÊN CHỨC
TRONG TRƯỜNG ĐẠI HỌC Ở VIỆT NAM**

*Chuyên ngành: Lý luận và Lịch sử Nhà nước và pháp luật
Mã số: 62 38 01 01*

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

HÀ NỘI - 2015

**Công trình được hoàn thành tại:
Khoa Luật trực thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS CHU HỒNG THANH

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Phản biện 3:

**Luận án được bảo vệ tại Hội đồng chấm luận án cấp Đại học
Quốc gia tại Khoa Luật trực thuộc Đại học Quốc gia Hà Nội**

Vào hồi.....giờ.....ngày..... tháng..... năm 2015

Có thể tìm hiểu luận án tại:

- Thư viện Quốc gia Việt Nam

- Trung tâm Thông tin - Thư viện Đại học Quốc Gia Hà Nội

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của việc nghiên cứu đề tài

- Trong lĩnh vực giáo dục - đào tạo vốn được coi là quốc sách hàng đầu của nước ta, sự tác động của pháp luật một mặt phải nâng cao chất lượng giáo dục - đào tạo, mặt khác, phải bảo đảm quyền và lợi ích chính đáng cho đội ngũ viên chức đang làm việc trong lĩnh vực này. Riêng đối với bậc đào tạo đại học, sự tác động, điều chỉnh của pháp luật phải hướng tới mục tiêu nhằm tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội. Vì vậy, *quy định và quá trình thực hiện pháp luật đối với viên chức trong trường đại học phải là sự tác động tích cực và toàn diện* nhằm giúp họ có cơ hội, điều kiện tốt nhất để có thể mang đến những biến đổi mới về chất trong đào tạo đại học của nước nhà.

- Năm 2010, Luật viên chức được ban hành, là mốc quan trọng đánh dấu một xu hướng mới về sự điều chỉnh của pháp luật đối với viên chức trong các đơn vị sự nghiệp công lập, có tác động lớn đến hơn 1,6 triệu lao động (trong đó tới 80% là viên chức giáo dục) đang làm việc trong hơn 52.000 đơn vị sự nghiệp công lập. Bên cạnh những thành tựu đạt được, Luật Viên chức và văn bản hướng dẫn thi hành *đã bộc lộ thêm nhiều điểm bất cập, những khó khăn, vướng mắc*, không chỉ đối với viên chức khi tuân thủ, thi hành, sử dụng những quy định pháp luật liên quan, mà còn đối với các cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền khi áp dụng pháp luật.

- *Luật điều chỉnh chuyên biệt đối với đối tượng là viên chức trong trường đại học (phần lớn là đội ngũ giảng viên) với những đặc thù nghề nghiệp của họ hiện vẫn chưa được ban hành. Do đó, những bất cập, tồn tại trong công tác tuyển dụng, sử dụng, quản lý, chính sách đãi ngộ... đối với viên chức trong trường đại học trước đây, khi chưa có Luật Viên chức, vẫn chưa được giải quyết một cách triệt để, thấu đáo.*

- Ngoài ra, quá trình thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học là đơn vị sự nghiệp công lập đang tạo ra sự khác biệt, sự phân biệt rất lớn đối với các trường đại học ngoài công lập mà chúng ta *chưa tìm ra được sự lý giải khoa học, những căn cứ thuyết phục.*

Để đạt được mục tiêu đào tạo ra một nguồn nhân lực chất lượng cao cho xã hội góp phần rút ngắn tiến trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước, việc xây dựng, phát triển đội ngũ viên chức trong các trường đại học cần được thực hiện trên nền tảng pháp lý vững chắc với các văn bản pháp luật có giá trị pháp lý cao *thực sự phát huy được hiệu quả khi thực thi, áp dụng.* Điều đó, một mặt giúp nhà nước thực hiện tốt chức năng của mình trong lĩnh vực quản lý giáo dục; mặt khác, nó còn bảo đảm sự thượng tôn pháp luật - một nguyên tắc cơ bản của Nhà nước pháp quyền hiện đại; đồng thời, bảo đảm quyền con người, bảo đảm sự công bằng, bình đẳng, quyền tự do, dân chủ, phát huy phẩm chất tốt đẹp, sức sáng tạo, trí tuệ, năng lực của đội ngũ viên chức trong trường đại học ở Việt Nam trong bối cảnh hội nhập hiện nay.

Xuất phát từ những lý do nêu trên, tác giả đã lựa chọn vấn đề **“Thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam”** để làm đề tài Luận án Tiến sĩ Luật học.

2. Mục đích và nhiệm vụ của luận án

2.1. Mục đích

- Làm rõ về phương diện lý luận những vấn đề cơ bản của thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học;

- Đối chiếu liên hệ và nghiên cứu thực tiễn việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở từng khâu, từng giai đoạn, hình thức cụ thể.

- Từ đó, đưa ra những quan điểm, giải pháp và kiến nghị nhằm bảo đảm thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam hiện nay.

2.2. Nhiệm vụ

- Tìm hiểu, nghiên cứu, đối chiếu, so sánh và phân tích tổng quan tình hình nghiên cứu vấn đề thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học để có được cái nhìn tổng quan, đa diện, đa chiều về vấn đề nghiên cứu, kế thừa và phát triển những tri thức nền tảng của vấn đề thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học và xây dựng lên những vấn đề mới về mặt lý luận, giải đáp những vấn đề còn đang đặt ra dưới góc độ thực tiễn;

- Tìm hiểu, xây dựng và phân tích những vấn đề về mặt lý luận của việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học

như: Khái niệm, nội dung, đặc điểm và tầm quan trọng của việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học; Các tiêu chí đánh giá hiệu quả thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học; Những nhân tố đảm bảo và tác động tới thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học.v.v.

- Tìm hiểu, so sánh, nghiên cứu và đánh giá thực trạng thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam như: Vai trò, ý nghĩa, những bất cập, tồn tại của pháp luật thực định về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam và nguyên nhân của những bất cập, tồn tại đó; Những giá trị, thành tựu và những vướng mắc, khó khăn cũng như những nguyên nhân hạn chế của thực tiễn áp dụng, thi hành, tuân thủ và sử dụng pháp luật về viên chức trong trường đại học. Trên cơ sở đó, rút ra một số bài học kinh nghiệm trong thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam hiện nay;

- Đưa ra những quan điểm, giải pháp thiết thực và kiến nghị cụ thể, cơ bản nhằm bảo đảm thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam hiện nay.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận án

- Luận án chỉ tiến hành nghiên cứu thực hiện pháp luật về viên chức *trong trường đại học*.

- Luận án không phân tích toàn bộ việc thực hiện pháp luật đối với người lao động trong trường đại học ngoài công lập, các trường thuộc lực lượng vũ trang, quân đội (chỉ đi sâu vào phân tích

việc thực hiện pháp luật về viên chức *trong trường đại học công lập ở Việt Nam hiện nay*).

4. Đóng góp mới về khoa học của luận án

- Trên cơ sở kế thừa các quan điểm, các luận điểm khoa học của những công trình nghiên cứu đi trước, luận án đã xây dựng khái niệm mới – khái niệm “thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học”.

- Luận án chỉ ra và phân tích sự khác biệt của thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học so với việc thực hiện pháp luật về viên chức trong các lĩnh vực khác. Từ đó giúp thấy rõ những bất cập trong các quy định pháp luật hiện hành và thực tiễn thực hiện pháp luật về viên chức;

- Luận án xây dựng và phân tích những quan điểm, luận cứ khoa học rõ ràng nhằm chứng minh tầm quan trọng của việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học như: đó là cơ sở bảo đảm tính tối cao và giá trị của pháp luật về viên chức; là cơ sở hoàn thiện pháp luật trong lĩnh vực này, đồng thời đảm bảo quyền lợi, trách nhiệm và chất lượng viên chức đáp ứng yêu cầu phát triển sự nghiệp giáo dục;

- Luận án đã phân tích những tiêu chí đánh giá hiệu quả cũng như chỉ rõ những nhân tố đảm bảo và tác động tới thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học. Đây là căn cứ khoa học, khách quan giúp tác giả tập trung phân tích một cách cụ thể, tương đối đầy đủ, toàn diện về những thành tựu, giá trị cũng như

những bất cập, tồn tại và nguyên nhân hạn chế của các quy phạm pháp luật thực định và thực tiễn thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học;

- Luận án đã phân tích một số quy định pháp luật hiện hành về viên chức, về thực hiện pháp luật đối với viên chức trong trường đại học của một số nước như Trung Quốc, Nhật Bản, Cộng hòa Pháp. Trên cơ sở đối chiếu, so sánh với các quy định pháp luật về viên chức, thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học của Việt Nam, luận án tổng kết được những kinh nghiệm quý báu mà Việt Nam có thể tiếp thu trong lĩnh vực thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học;

- Luận án đã đưa ra và phân tích những quan điểm mới, xây dựng những giải pháp và kiến nghị mới, thiết thực nhằm bảo đảm quá trình thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học đạt hiệu quả cao, đáp ứng kịp thời tính đặc thù, yêu cầu nghề nghiệp của viên chức, xu thế và sự phát triển của các trường đại học, của xã hội, dân tộc và thời đại.

5. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn của luận án

- Bổ sung và phát triển về mặt lý thuyết những vấn đề lý luận cơ bản đối với thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học, tạo cơ sở khoa học cho việc nghiên cứu nhằm tiếp tục xây dựng, hoàn thiện pháp luật về viên chức nói chung, viên chức trong các trường đại học nói riêng. Đồng thời, những luận cứ dựa trên sự phân tích, đánh giá của luận án còn là cơ sở đáng tin cậy để đối

chiếu và điều chỉnh thực tiễn thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học;

- Luận án cũng có thể được sử dụng làm tài liệu tham khảo trong quá trình giảng dạy, học tập và nghiên cứu tại các trường đại học, học viện chuyên ngành quản lý giáo dục, quản lý công và luật học, là tài liệu tham khảo hữu ích, cung cấp những tri thức khoa học, thiết thực, các số liệu cụ thể cho các cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan đối với việc nghiên cứu và thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học.

6. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, phụ lục và danh mục tài liệu tham khảo, luận án gồm 4 chương.

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến luận án.

Chương 2: Những vấn đề lý luận về thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học.

Chương 3: Thực trạng pháp luật và thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam.

Chương 4: Quan điểm và giải pháp bảo đảm thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam hiện nay.

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

Chương này trình bày 02 nội dung lớn:

Nội dung thứ nhất:

Tác giả phân tích, đánh giá khái quát các công trình nghiên cứu liên quan đến luận án như các cuốn sách, luận án tiến sĩ, bài báo, hội thảo, hội nghị, lớp tập huấn... thể hiện qua bốn khía cạnh là: thực hiện pháp luật; cán bộ, công chức, viên chức; giáo dục (đội ngũ giáo viên, viên chức giáo dục, đổi mới giáo dục đại học, hoàn thiện pháp luật về giáo dục, quản lý nhà nước về giáo dục); và đại học tư thực.

Nội dung thứ hai:

Trên cơ sở đó, tác giả đánh giá chung về tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài: phạm vi, phương pháp tiếp cận, cơ cấu, mối quan hệ giữa lý luận và thực tiễn trong các nghiên cứu nêu trên. Đồng thời nêu những hạn chế của các nghiên cứu đó mà tác giả sẽ rút kinh nghiệm trong đề tài luận án của mình và tìm ra những vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu.

Chương 2

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ VIÊN CHỨC TRONG TRƯỜNG ĐẠI HỌC

Chương này gồm 6 nội dung lớn:

Nội dung thứ nhất: Khái niệm về viên chức, pháp luật về viên chức trong trường đại học

- Trên cơ sở nêu khái niệm “viên chức” tại một số nước trên thế giới, tác giả nêu và phân tích quan niệm pháp luật về viên chức nói chung, viên chức trong trường đại học ở Việt Nam nói riêng. Làm rõ sự khác nhau giữa viên chức và công chức, tác giả khẳng định những đặc điểm chung nhất của viên chức, phân tích các đối tượng cấu thành đội ngũ này trong trường đại học (nhà khoa học, giảng viên và các viên chức khác);

- Nêu và phân tích khái niệm, đặc điểm của pháp luật về viên chức trong trường đại học

Nội dung thứ hai: Khái niệm, đặc điểm, hình thức thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học

Nêu và phân tích khái niệm, đặc điểm và 4 hình thức thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học (tuân thủ, chấp hành, sử dụng, áp dụng pháp luật pháp luật về viên chức trong trường đại học).

Nội dung thứ ba: Vai trò của việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học

Phân tích bốn vai trò cơ bản của việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học: là cơ sở bảo đảm quyền lợi, trách nhiệm và chất lượng viên chức, đáp ứng yêu cầu phát triển sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục đại học Việt Nam; bảo đảm mục tiêu, chất lượng giáo dục trong bối cảnh hội nhập quốc tế về giáo dục, phù hợp với điều kiện kinh tế - xã hội của Việt Nam; bảo đảm tính tối cao, giá trị của pháp luật về viên chức; là cơ sở hoàn thiện pháp luật về viên chức.

Nội dung thứ tư: Các tiêu chí đánh giá hiệu quả thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học: thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học phải đạt mục tiêu, chính sách đặt ra, bảo đảm tôn trọng quyền con người, bảo đảm sự công khai, minh bạch và dân chủ.

Nội dung thứ năm: Những nhân tố đảm bảo và tác động tới thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học. Đó là:

- Chất lượng của hệ thống pháp luật về viên chức trong trường đại học;
- Phương thức và cơ chế thực hiện pháp luật;
- Vai trò, trách nhiệm của các chủ thể thực hiện pháp luật;
- Trình độ, năng lực, ý thức pháp luật, văn hóa pháp lý của viên chức

- Các điều kiện và môi trường thực hiện pháp luật: nền kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế về giáo dục của Việt Nam, Chính sách, mục tiêu đối với phát triển giáo dục đại học và xu hướng “xã hội hóa dịch vụ công” đối với trường đại học.v.v.

Nội dung thứ sáu: Thực hiện pháp luật đối với viên chức trong trường đại học của một số nước trên thế giới

Trên cơ sở phân tích, làm rõ một số vấn đề về thực hiện pháp luật đối với viên chức trong trường đại học của Nhật Bản, Cộng hòa Pháp, Trung Quốc, tác giả đưa ra một số kinh nghiệm mà Việt Nam có thể tiếp thu.

Nội dung thứ bảy: Giả thuyết khoa học

Thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam không phải là hoạt động cứng nhắc, máy móc, rập khuôn mà phải là quá trình hoạt động nghiêm túc nhưng đầy năng động, sáng tạo của các chủ thể quan hệ pháp luật giáo dục.

Vì vậy, trong luận án, tác giả nêu ra giả thuyết nghiên cứu rằng thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam phải nhằm phát huy tối đa các tiềm năng tri thức, tài năng, sức sáng tạo và chuyên môn nghiệp vụ của đội ngũ viên chức trong đổi mới cơ bản và toàn diện giáo dục, giáo dục đại học và trong sự nghiệp đổi mới đất nước.

Nội dung thứ tám: Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu của luận án

Để giải quyết các nhiệm vụ đặt ra, luận án được thực hiện dưới ba góc độ cơ bản sau đây:

- Nội dung của luận án được tác giả nghiên cứu *dưới góc độ triết học* trên cơ sở lý luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, vận dụng phép biện chứng duy vật của chủ nghĩa Mác - Lênin, vận dụng tư duy pháp lý của Hồ Chí Minh để nghiên cứu những vấn đề lý luận cơ bản về thực hiện pháp luật đối với viên chức trong trường đại học. Tác giả còn kết hợp với những quan điểm, chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước ta về xây dựng nhà nước pháp quyền, hoàn thiện pháp luật, nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật, về chiến lược xây dựng đội ngũ trí thức, cải cách và đổi mới giáo dục.v.v;

- Nghiên cứu *dưới góc độ pháp luật* thông qua việc tìm hiểu, đánh giá về mặt pháp lý của những vấn đề liên quan tới thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học. Cụ thể như: *Nghiên cứu về mặt luật thực định* các vấn đề, quy định của pháp luật hiện hành đối với viên chức; *Nghiên cứu về mặt thực tiễn* cơ chế, hình thức, phương pháp thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở tất cả các khâu, các hình thức, các giai đoạn đối với từng chủ thể có liên quan.v.v;

- *Nghiên cứu dưới góc độ xã hội học pháp luật* thông qua việc tìm ra đặc điểm riêng biệt của thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học; Tìm kiếm các nhân tố chủ yếu đã, đang trực tiếp hoặc gián tiếp ảnh hưởng tới (hoặc bảo đảm) việc thực hiện pháp luật

về viên chức trong trường đại học; Đánh giá mức độ hiệu quả về mặt kinh tế, xã hội cũng như những tác động trong một số quy phạm pháp luật thực định và thực tiễn thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học.v.v;

Với cơ sở tiếp cận như trên về mặt phương pháp luận, để làm rõ những vấn đề nghiên cứu, tác giả luận án đã sử dụng các phương pháp nghiên cứu cụ thể, tiêu biểu như: liệt kê, phân tích - tổng hợp, so sánh, logic - lịch sử, thống kê, khảo sát và điều tra xã hội học, phỏng vấn các chuyên gia, các nhà quản lý và các chủ thể có liên quan đến vấn đề nghiên cứu...

Chương 3

THỰC TRẠNG PHÁP LUẬT VÀ THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ VIÊN CHỨC TRONG TRƯỜNG ĐẠI HỌC Ở VIỆT NAM

Trong chương này, luận án trình bày hai nội dung lớn:

Nội dung thứ nhất: Thực tiễn thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam hiện nay

Trong nội dung này, tác giả trình bày và phân tích thực trạng của công tác ban hành văn bản pháp luật điều chỉnh đối với viên chức trong trường đại học của *các cơ quan nhà nước có thẩm quyền*, thực tiễn thực hiện pháp luật về viên chức *của các trường đại học* (hoạt động xây dựng, ban hành văn bản của các trường đại học để

thực hiện pháp luật về viên chức, công tác tuyển dụng, sử dụng, quản lý, đánh giá, bổ nhiệm, khen thưởng, kỷ luật. v.v. đối với viên chức trong trường đại học) và thực tiễn thực hiện pháp luật *của các viên chức trong trường đại học*. Từ đó, tác giả đánh giá những kết quả cũng như những mâu thuẫn, chông chéo, những hạn chế, tồn tại trong hệ thống pháp luật viên chức và trong quá trình đưa các quy định pháp luật đó vào thực tiễn cuộc sống; nguyên nhân của những hạn chế, tồn tại đó.

Nội dung thứ hai: Một số kinh nghiệm trong thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục Việt Nam. Đó là kinh nghiệm về:

- Vận dụng mối quan hệ biện chứng giữa xây dựng pháp luật, thực hiện pháp luật và bảo vệ pháp luật về viên chức trong trường đại học

- Bảo đảm sự phù hợp cũng như các nguyên tắc xem xét thực tiễn thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học với điều kiện đất nước và đặc điểm giáo dục đại học Việt Nam

- Nâng cao trách nhiệm của cơ quan đầu mối trong việc tổ chức thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học

- Huy động lực lượng xã hội giám sát việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học.

Chương 4

QUAN ĐIỂM VÀ GIẢI PHÁP BẢO ĐẢM THỰC HIỆN PHÁP LUẬT VỀ VIÊN CHỨC TRONG TRƯỜNG ĐẠI HỌC Ở VIỆT NAM HIỆN NAY

Trong chương này, luận án trình bày hai nội dung lớn:

Nội dung thứ nhất: Quan điểm thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam. Đó là:

- Đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục đại học, đổi mới tư duy trong thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học;
- Bảo đảm quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm của các trường đại học;
- Đảm bảo tính thống nhất, đồng bộ đối với việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học
- Bảo đảm sự minh bạch và bình đẳng, quyền và lợi ích chính đáng, đặc biệt là quyền tự do học thuật của viên chức nhằm tác động tích cực tới chất lượng viên chức và chất lượng giáo dục.

Nội dung thứ hai: Giải pháp bảo đảm thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam hiện nay

Trong nội dung này, tác giả đưa ra 6 giải pháp cụ thể nhằm bảo đảm thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam hiện nay.

Giải pháp thứ nhất: Bồi dưỡng và giáo dục nâng cao nhận

thức, ý thức pháp luật và thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học: đẩy mạnh công tác tuyên truyền, phổ biến, giải thích, tập huấn, bồi dưỡng, giảng dạy những kiến thức liên quan pháp luật, thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ pháp lý...

Giải pháp thứ hai: Hoàn thiện pháp luật về viên chức trong trường đại học

Một là: Rà soát và thống nhất các quy định pháp luật về viên chức trong trường đại học cả công lập và ngoài công lập

Hai là: Hoàn thiện hệ thống văn bản quy phạm pháp luật mang tính chuyên biệt về viên chức trong trường đại học. Cụ thể:

**/* Tiếp tục xây dựng và ban hành những văn bản quy phạm pháp luật quy định chi tiết và hướng dẫn những nội dung quan trọng của Luật Viên chức: quy định của pháp luật về trách nhiệm, quyền hạn của Hiệu trưởng trường đại học trong thực hiện pháp luật về viên chức; Quy định chi tiết và hướng dẫn xác định vị trí việc làm trong trường đại học. Qua đó, tạo cơ sở và nền móng quan trọng để đổi mới cơ chế quản lý viên chức trong trường đại học, thay thế cho quản lý viên chức theo chỉ tiêu biên chế.v.v.

Hoàn thiện các quy định của pháp luật về đội ngũ giảng viên cần đi theo hướng điều chỉnh chuyên biệt với những đặc thù nghề nghiệp của đối tượng giảng viên, không đồng nhất giảng viên với các viên chức hành chính trong trường đại học, có nghĩa, không lấy các

chức danh viên chức hành chính, hay chức danh, ngạch, bậc công chức để quyết định chức danh giảng viên như hiện nay.

*/ Hoàn thiện quy định về “Hợp đồng làm việc” (HĐLV) của viên chức nhằm khắc phục những bất cập của Luật Viên chức 2010 về Hợp đồng làm việc áp dụng cho viên chức trong trường đại học, để có cái nhìn thấu đáo về vị trí xã hội cũng như tính chất công việc của viên chức trong trường đại học, hướng đến xây dựng một hệ thống các trường đại học năng động, phù hợp với xu hướng xã hội hóa các dịch vụ công, cung cấp một cách tốt nhất dịch vụ xã hội cho người dân.

*/ Hoàn thiện các quy định pháp luật về thực hiện tuyển dụng không qua thi tuyển đối với viên chức trong trường đại học; các quy định pháp luật về tổ chức và hoạt động thanh tra giáo dục đại học

*/ Hoàn thiện các quy định pháp luật về vấn đề đền bù chi phí đào tạo đối với viên chức trong trường đại học theo hướng quy định thống nhất các trường hợp viên chức phải đền bù chi phí đào tạo mà không cần phân biệt viên chức được đơn vị sự nghiệp công lập hay cơ quan nhà nước có thẩm quyền cử đi đào tạo, không phân biệt chi phí đào tạo đó từ ngân sách nhà nước hay từ nguồn kinh phí của đơn vị sự nghiệp công lập, địa điểm đào tạo là trong nước hay nước ngoài; quy định thống nhất về thời gian cam kết phục vụ của viên chức sau khi hoàn thành chương trình đào tạo: gấp 03 (ba) lần thời gian đào tạo.

Giải pháp thứ ba: Xây dựng và ban hành Bộ Quy tắc đạo đức

nghề nghiệp nhà giáo, trong đó quy định rõ những nội dung cơ bản như: Khái niệm và cơ sở, mục đích, yêu cầu chung về đạo đức nghề nghiệp nhà giáo; Các quy định về tiêu chuẩn để thực hiện nghề; Các quy định về chuẩn mực đạo đức, hành vi ứng xử của nhà giáo; Quan hệ giữa nhà giáo với đồng nghiệp, người học, nhà trường, gia đình, xã hội và với các tổ chức, cá nhân khác; Những việc nhà giáo không được làm và đưa ra những tình huống cụ thể và hướng dẫn cách xử sự, hành động phù hợp cho giáo viên trong từng trường hợp đó.

Giải pháp thứ tư: Điều chỉnh thống nhất pháp luật về viên chức giữa trường đại học công lập và tư thục. Giải pháp này được xây dựng từ những lý do cơ bản sau:

Thứ nhất, sự phát triển dịch vụ công và xu hướng xã hội hóa các dịch vụ công, trong đó có dịch vụ giáo dục, là một tất yếu; Nhà nước cần có một hành lang pháp lý chung, bình đẳng cho các trường đại học, không kể công lập hay ngoài công lập.

Thứ hai, sự phát triển mạnh mẽ của các trường đại học ngoài công lập, góp phần đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao phục vụ cho sự phát triển của đất nước và hội nhập quốc tế, thu hút sự tham gia của toàn xã hội đóng góp các nguồn lực cho phát triển giáo dục đại học, làm giảm tải áp lực kinh tế cho Nhà nước, tạo mô hình mới về quản trị đại học, thúc đẩy sự cạnh tranh lành mạnh nhằm nâng cao chất lượng đào tạo ở bậc đại học

Với vai trò và vị trí quan trọng đó, các loại hình trường ngoài công lập cần nhận được sự quan tâm một cách công bằng, định

hướng phát triển lành mạnh của Nhà nước, sự điều chỉnh của pháp luật về viên chức để bảo đảm dân chủ, tạo ra một “sân chơi chung” trong lĩnh vực giáo dục - đào tạo đại học, phát huy nhân tố con người, tạo mọi nguồn lực để sáng tạo và phát triển.

Thứ ba, xuất phát từ các yếu tố đặc thù “nghề nghiệp” của nhà giáo cho thấy: Viên chức làm việc trong trường đại học công lập và ngoài lập đều có địa vị pháp lý như nhau, làm việc trong cùng một lĩnh vực với yêu cầu về chuyên môn, nghiệp vụ, tôn chỉ, đạo đức nghề nghiệp và có danh hiệu nghề nghiệp tương tự nhau.

Do đó, cần có sự điều chỉnh thống nhất pháp luật đối với viên chức giữa trường đại học công lập và ngoài công lập. Đặc biệt, cần có việc thống nhất quản lý của nhà nước đối với đội ngũ nhà giáo trong trường đại học công lập và ngoài công lập như: Thống nhất quản lý về tiêu chuẩn, chức danh của nhà giáo; về chương trình, nội dung đào tạo, bồi dưỡng để đảm bảo chất lượng đội ngũ nhà giáo; về quy hoạch, kế hoạch phát triển đội ngũ nhà giáo; về chế độ, chính sách đối với nhà giáo, đặc biệt đối với nhà giáo đầu ngành như các giáo sư, phó giáo sư, nhà giáo, nhà giáo ở các ngành nghề đặc biệt, các vùng khó khăn...

Giải pháp thứ năm: Tăng tính tự chủ, tự chịu trách nhiệm của các trường đại học

Tính tự chủ, tự chịu trách nhiệm của các trường đại học được thể hiện một cách cụ thể bằng những quyền hạn mà trường đại học công lập được bảo đảm một cách thực chất; theo đó, trường đại học

công lập được hoàn toàn tự mình quyết định, tự mình chịu trách nhiệm và được hưởng thụ những thành quả, lợi ích đạt được từ việc thực hiện các quyền hạn này. Tăng quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm phải vừa tạo động lực, vừa có thể kiểm soát được hoạt động của nhà trường.

Nội dung của giải pháp:

- Cần bảo đảm quyền tự chủ cho các trường đại học một cách đồng bộ (tự chủ về đào tạo, nghiên cứu khoa học; về tổ chức bộ máy, nhân sự; về tài chính; về đầu tư, mua sắm và các nội dung tự chủ khác);

- Các quy định pháp lý về quyền tự chủ cho các trường đại học cần được thống nhất, nhất quán, bảo đảm quyền tự chủ của các trường đại học được trọn vẹn và có cơ chế hỗ trợ thực hiện quyền tự chủ đó; cần được thực hiện có lộ trình và có các mức độ tự chủ khác nhau đối với các trường khác nhau

- Quản lý nhà nước đối với các trường đại học nên thực hiện đối với các nội dung có tính chất chiến lược, vĩ mô, ở các khâu chỉ đạo, huy động, điều phối và giám sát, còn các khâu quản lý và tổ chức thực hiện nên giao cho các trường đại học chủ động;

- Việc tăng cường quyền tự chủ cho các trường đại học cần được thực hiện có lộ trình và có các mức độ tự chủ khác nhau đối với các trường khác nhau;

- Việc quy định quyền tự chủ cần đi đôi với yêu cầu về tự chịu trách nhiệm và tính giải trình cao của các trường đại học đối với Nhà nước và xã hội.

Giải pháp thứ sáu: Thành lập Hội giáo chức Việt Nam

Xuất phát từ yêu cầu của thực tiễn, của quá trình đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục đại học, từ đặc thù lao động nghề nghiệp của giáo chức, cần nghiên cứu thành lập Hội Giáo chức Việt Nam có tư cách pháp nhân, có con dấu, có tài khoản tại Ngân hàng, Kho bạc, có biểu tượng riêng, hoạt động theo Điều lệ của Hội, chịu sự quản lý của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Nhiệm vụ chính của Hội là:

- Tham gia đề xuất, kiến nghị với cấp ủy Đảng, Chính quyền các cấp, các trường học, các cơ sở và cơ quan giáo dục về việc thực hiện các chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước về công tác giáo dục.

- Phối hợp với các trường học, các cơ sở và cơ quan giáo dục, các ban, ngành, đoàn thể nhân dân chăm lo giáo dục thế hệ trẻ và góp phần thực hiện: "Giáo dục cho mọi người", "Cả nước trở thành một xã hội học tập", thực hiện có hiệu quả chủ trương xã hội hóa giáo dục, dân chủ hóa giáo dục.

- Tham gia và phát triển quan hệ quốc tế với các tổ chức cùng nghề nghiệp, vì mục tiêu giáo dục, bảo vệ hòa bình và tiến bộ xã hội.

- Được gây quỹ Hội trên cơ sở hội phí của hội viên và các nguồn thu hợp pháp theo quy định của pháp luật để tự trang trải kinh phí hoạt động.

- Được nhận các nguồn tài trợ hợp pháp của các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước theo quy định của pháp luật.

- Bảo vệ quyền lợi hợp pháp của các hội viên.

- Thực hiện các dịch vụ phục vụ hội viên và phát triển Hội theo quy định của pháp luật.

KẾT LUẬN

Đảng và Nhà nước ta luôn luôn xác định giáo dục là quốc sách hàng đầu, có ý nghĩa quyết định đối với sự phát triển đất nước; trong đó, giáo dục đại học ở nước ta đã trở thành một nhân tố quan trọng hàng đầu trong việc thực hiện chiến lược “đi tắt”, “đón đầu” để phát triển nhanh và bền vững.

Đội ngũ viên chức trong trường đại học giữ vai trò vô cùng quan trọng đối với sự nghiệp phát triển giáo dục nói chung, giáo dục đại học nói riêng. Pháp luật về viên chức trong trường đại học ra đời với mục tiêu tạo hành lang pháp lý nhằm xây dựng và quản lý đội ngũ viên chức trong trường đại học có đủ phẩm chất, trình độ và năng lực đáp ứng nhu cầu ngày càng cao của người dân và cộng đồng, phát huy được tính năng động, sáng tạo và tài năng của viên chức, góp phần nâng cao chất lượng phục vụ người dân và cộng đồng, góp phần thực hiện tiến bộ và công bằng xã hội, tăng trưởng kinh tế đi đôi với phát triển xã hội, thực hiện xã hội hóa trong lĩnh vực giáo dục, đào tạo. Với ý nghĩa và vai trò to lớn đó, pháp luật về viên chức trong trường đại học luôn luôn được Đảng, Nhà nước ta quan tâm và tổ chức thực hiện trong thực tiễn.

Với mục đích đi sâu nghiên cứu, tìm hiểu để đề xuất phương hướng, giải pháp bảo đảm cho việc thực hiện pháp luật về viên chức

trong trường đại học ở Việt Nam hiện nay, luận án đã đề cập tới những vấn đề cơ bản sau:

1. Tổng quan tình hình nghiên cứu trong nước và quốc tế có liên quan đến đề tài luận án (những nghiên cứu về thực hiện pháp luật, hoàn thiện pháp luật, về cán bộ, công chức, viên chức, về giáo dục, về đại học tư thục). Trên cơ sở đó, khẳng định những vấn đề đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu, những bài học và kinh nghiệm cho Việt Nam.

2. Tìm hiểu, phân tích các vấn đề lý luận của việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học như: Khái niệm, nội dung, đặc điểm và tầm quan trọng của việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học; sáu tiêu chí đánh giá hiệu quả thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học; năm nhân tố đảm bảo và tác động tới thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học; vấn đề thực hiện pháp luật đối với viên chức trong trường đại học của một số nước trên thế giới.

3. Khái quát lại lịch sử phát triển của hệ thống văn bản pháp luật và thực hiện pháp luật về viên chức nói chung, pháp luật về viên chức trong trường đại học nói riêng.

Tập trung phản ánh thực trạng pháp luật về viên chức trong trường đại học qua việc tuyển dụng, sử dụng, đào tạo, bồi dưỡng, đánh giá, khen thưởng, kỷ luật, quản lý viên chức và từ đó phân tích được tính khả thi cũng như những mâu thuẫn, chông chéo, nguyên nhân của những tồn tại, hạn chế của thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học. Trên cơ sở đó, rút ra một số bài học kinh

nghiệm trong thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học ở Việt Nam.

4. Phân tích những quan điểm, đưa ra những giải pháp bảo đảm thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học đạt kết quả, mục tiêu đặt ra. Tập trung làm rõ những giải pháp về hoàn thiện hệ thống văn bản quy phạm pháp luật mang tính chuyên biệt về viên chức trong trường đại học như xây dựng và ban hành những văn bản quy phạm pháp luật quy định chi tiết và hướng dẫn về tiêu chí phân loại trường đại học được trao quyền tự chủ và chưa được trao quyền tự chủ, về trách nhiệm, quyền hạn của Hiệu trưởng trường đại học, về thành lập, cơ cấu, chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn của Hội đồng quản lý trong trường đại học, mối quan hệ giữa Hội đồng quản lý với Hiệu trưởng, về chế độ báo cáo thống kê và quản lý hồ sơ viên chức, xây dựng, phát triển và vận hành cơ sở dữ liệu quốc gia về viên chức... Đồng thời, ban hành Luật Nhà giáo và Bộ quy tắc đạo đức nghề nghiệp nhà giáo, nâng cao nhận thức đối với pháp luật, thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học, điều chỉnh thống nhất pháp luật về viên chức giữa trường đại học công lập và ngoài công lập, tăng tính tự quản, tự chủ, tự chịu trách nhiệm cho các trường đại học.

Các giải pháp này cần tiến hành đồng bộ nhằm bảo đảm cho việc thực hiện pháp luật về viên chức trong trường đại học đạt hiệu quả cao, làm cho các quy phạm pháp luật về viên chức trong trường đại học vừa thể hiện được mục đích của Nhà nước, vừa đáp ứng được yêu cầu khách quan của xã hội, bảo đảm thắng lợi của sự nghiệp đổi mới căn bản, toàn diện nền giáo dục Việt Nam trong thời kỳ mới.

**DANH MỤC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC
CỦA TÁC GIẢ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN**

1. Nguyễn Thị Thu Hương (2012), “Xây dựng đội ngũ giảng viên trong trường đại học - Thực trạng và giải pháp”, *Tạp chí Luật học*, tập 28, (2).
2. Nguyễn Thị Thu Hương (2015), “Một số bất cập trong quy định pháp luật về hợp đồng làm việc của Viên chức”, *Tạp chí Pháp lý* (tháng 11).
3. Nguyễn Thị Thu Hương (2015), “Đề xuất một số giải pháp nhằm hoàn thiện quy định của pháp luật về đền bù chi phí đào tạo của viên chức trong trường đại học ở Việt Nam hiện nay, số 11 năm 2015”, *Tạp chí Công Thương* (11).
4. Nguyễn Thị Thu Hương (2015), “Sự điều chỉnh của pháp luật về viên chức trong trường đại học”, *Tạp chí Lý luận chính trị* (tháng 12).